

professionals compten, en aquest districte, amb un nombre bastant elevat d'establiments oberts. Tot i que aquesta afirmació podria sobtar, cal tenir present que aquesta categoria inclou entre altres ocupacions, el **personal docent**. Per aquest motiu, podríem deduir que bona part d'aquestes activitats econòmiques corresponen a acadèmies d'idiomes. Per sota d'aquestes dues tipologies, les activitats econòmiques més presents a la zona són altres serveis i el turisme i la restauració.

En el **districte 2** -Creu Alta, Can Puiggener i Togores- (*Gràfica 29*), hi destaquen també les **activitats comercials**, que en aquest cas tenen la mateixa presència que les activitats econòmiques relacionades amb el turisme i la restauració i els **altres serveis**, que com ja hem comentat, corresponen majoritàriament a **locutoris**. En menys mesura, però, també hi ha presència del sector de la construcció. En canvi, i a diferència de districte 1, no hi ha activitats relacionades amb els serveis professionals ni tampoc amb les activitats recreatives.

Al **districte 3** (*Gràfica 30*), *Ca n'Oriac, Nord i Sant Julià*, segueix la forta presència, però en menor quantitat, d'**activitats comercials** i també d'**altres serveis**. També hi ha una petita representació d'activitats relacionades amb el turisme i la restauració i el sector de la construcció. En canvi, no apareix cap establiment d'activitats recreatives, de sector industrial, sanitari o serveis professionals.

Pel que fa al **districte 4** (*Gràfica 31*), *Concòrdia, Can Rull i Berard*, el tipus d'activitats amb més presència són, en igual mesura, les **activitats comercials**, la restauració i turisme i **altres serveis**. En aquest districte no hi ha altres tipus d'activitats, només un establiment sanitari.

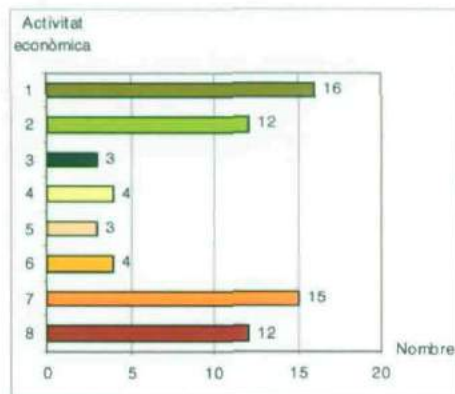
Al **districte 5** (*Gràfica 32*), *Gràcia, Can Feu i Oest*, hi són presents tots els tipus d'activitats econòmiques recollides, excepte el sector de la construcció, però amb xifres molt reduïdes. Només les **activitats comercials** compten amb un considerable nombre d'establiments oberts en aquesta zona.

Al **districte 6** (*Gràfica 33*), *Creu de Barberà, Sud i Sant Pau*, hi destaquen també una forta presència d'**activitats comercials** i d'altres tipus de serveis (*locutoris*). També hi trobem presència del sector industrial amb quatre centres econòmics. Pel que fa a la resta d'activitats, el nombre és molt baix o bé inexistent, com les activitats recreatives o el sector sanitari.

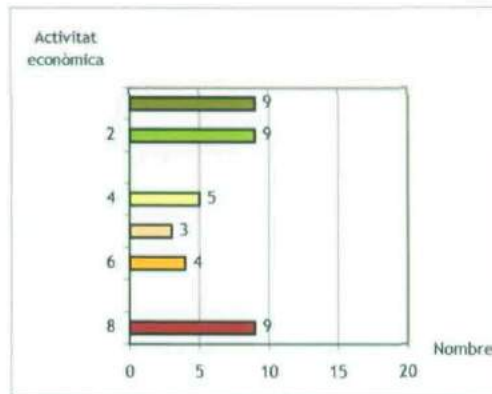
I per últim, al **districte 7** (*Gràfica 34*), *La Serra i Est*, és el **districte amb menys activitats econòmiques** de Sabadell. Tant sols hi són presents tres comerços, un establiment relacionat amb el turisme i la restauració, un altre dedicat al sector industrial i finalment, una última activitat englobada a la categoria d'altres serveis.

Així doncs, constatem que **les activitats comercials són les més presents arreu de la ciutat** a tots els set districtes municipals, amb major o menor mesura. Destaquem també com els **districtes 1 i 2 són els més actius** de la ciutat en aquest sentit, ja que disposen de més activitats obertes i de més varietat. La resta de districtes, si bé a tots ells hi trobem activitats econòmiques regentades pel col·lectiu estranger, bàsicament activitats comercials juntament amb els altres serveis i el turisme i restauració, generalment no en trobem de tots els tipus analitzats.

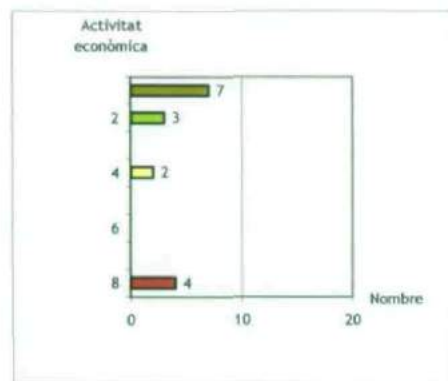
Gràfiques de les tipologies d'activitats econòmiques regentades per persones estrangeres per districtes:

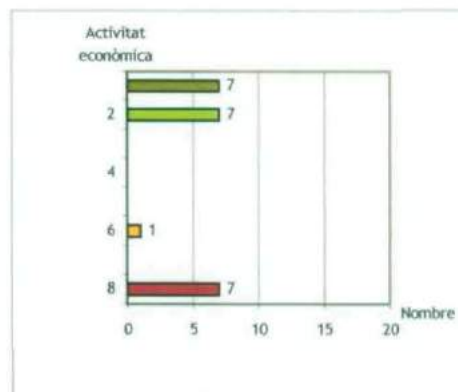
Gràfica 28. Districte 1.

Gràfica 29. Districte 2.

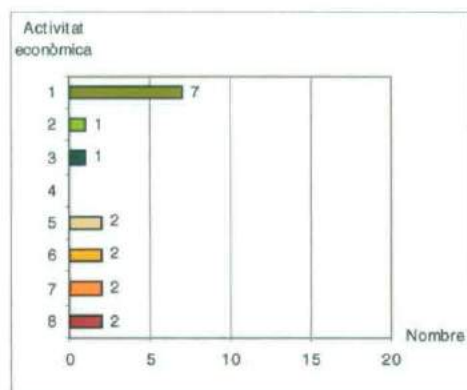

Gràfica 30. Districte 3.

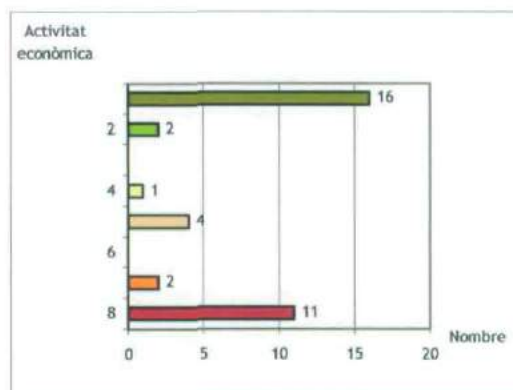

Gràfica 31. Districte 4.

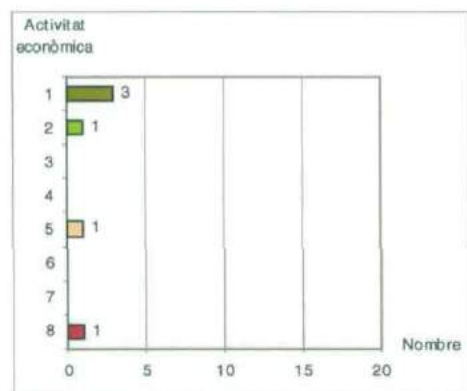
Llegenda: 1. Activitats comercials; 2. Turisme i restauració; 3. Activitats recreatives; 4. Sector construcció; 5. Sector industrial; 6. Sector sanitari; 7. Serveis professionals i 8. Altres serveis

Gràfica 32. Districte 5.

Gràfica 33. Districte 6.

Gràfica 34. Districte 7

Llegenda: 1. Activitats comercials;
2. Turisme i restauració; 3.
Activitats recreatives; 4. Sector
construcció; 5. Sector industrial; 6.
Sector sanitari; 7. Serveis
professionals i 8. Altres serveis

Fonts de les gràfiques 29-31: Elaboració pròpia a partir de dades de la Regidoria de Comerç i Turisme. Aj. Sabadell. Octubre 2005.

Seguidament, a la Taula 4, hem fet constar els cinc tipus d'activitats econòmiques regentades per persones estrangeres que més s'han implantat a la ciutat de Sabadell l'any 2005. Com es pot veure, en primer lloc, són els locutoris, 38 arreu de la ciutat, els que encapçalen aquesta llista. En segon lloc, hi trobem les activitats relacionades amb els serveis de restauració, amb un total de 31 establiments. En tercer lloc, hi ha els basars que sumen 20 establiments i per últim tenim el personal docent i la confecció amb 11 establiments per a cada tipus.

És interessant fixar-se en els percentatges que sumen aquestes activitats a cada districte. D'aquesta manera veiem com, en pràcticament tots els districtes, aquests cinc tipus d'activitats econòmiques superen més de la meitat d'establiments oberts per persones estrangeres. Als districtes 1, 2, 3 i 6 el percentatge està al voltant del 50%, el districte 4 ja es troba al 68%, i el districte 7 supera de llarg aquest percentatge, situant-se per sobre del 80%. Només el districte 5 no arriba a la meitat, però obté un percentatge prou elevat, un 47%. Podem afirmar, doncs, que aquests tipus d'establiments representen bona part de les activitats econòmiques regentades per persones estrangeres més presents a la ciutat.

	districtes							
Activitats	1	. 2	. 3	. 4	. 5	. 6	. 7	Total
Basars	4	3	1	4	2	4	2	20
Confecció sèrie peces vestir	2	2			2	4	1	11
Locutori	11	9	4	6	2	8	1	38
Personal docent	9				1	1		11
Serveis restauració	12	7	3	5	1	2	1	31
Total	38	21	8	15	8	19	5	111
% s/ total districte	55,07	53,85	50,00	68,18	47,06	52,78	83,33	54,15

Taula 4. Activitats econòmiques regentades per persones estrangeres més presents a Sabadell. Distribució per districtes.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Regidoria de Comerç i Turisme. Ajuntament de Sabadell.

A través del proper mapa, podem observar la distribució de les activitats econòmiques més presents a la ciutat per cada un dels set districtes de Sabadell.

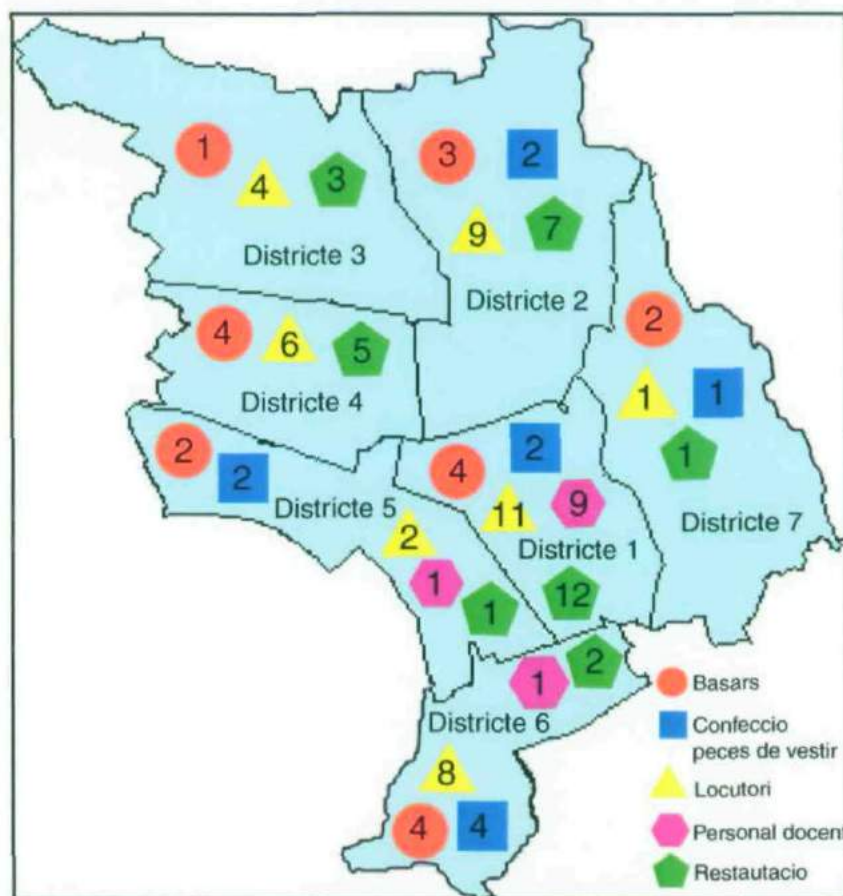

Figura 2. Activitats econòmiques regentades per persones estrangeres més freqüents a Sabadell. Distribució per sectors.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Regidoria de Comerç i Turisme. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'octubre de 2005.

Els basars, confecció de peces de vestir, locutoris, personal docent i serveis de restauració representen el **54 %** del total d'activitats regentades per persones immigrants

Per finalitzar aquest apartat, es presenta l'origen de les persones estrangeres que regenten aquestes activitats econòmiques (taula 5).

D'entre els principals negocis a Sabadell s'observen diferències segons el lloc de procedència de la persona que regenta el negoci. No es tracta de diferències significatives, degut al baix nombre de persones que han obert negocis propis, però en tot cas indiquen tendències de com es distribueixen aquestes activitats segons l'origen.

En primer lloc, cal destacar que, malgrat que el col·lectiu de xinesos és un percentatge baix -4,1%- dins el conjunt del col·lectiu estranger a Sabadell, és el col·lectiu amb un major nombre de persones que ha obert un negoci propi. Els tipus de negoci principal són els serveis de restauració, els basars i la confecció de peces de vestir.

El col·lectiu marroquí principalment ha obert locutoris i basars. El mateix succeeix amb grup equatorià i les persones procedents de la resta de països d'Amèrica del Sud i Amèrica Central. Tot i així, en aquests darrers també és molt important la seva presència en els serveis de restauració. Cal destacar que el col·lectiu equatorià té una baixa representació tot i que és un dels col·lectius estrangers més nombrosos a Sabadell.

La població que arriba de la Unió Europea es concentra principalment en activitats de personal docent. Bàsicament es tracta de persones que provenen del Regne Unit. Per tant, es pot deduir que exerceixen molt probablement de mestres d'idiomes.

El negoci obert per estrangers amb més diversitat d'origen de procedència són els locutoris. És l'únic sector entre els cinc on trobem representació paquistanesa i també d'una gran diversitat de països de l'Àfrica.

	Basars	Confecció peces de vestir	Locutori	Personal docent	Restauració	Total (cinc tipologies)	Total (Totes les tipologies)
Xina	8	8	7	1	13	37	44
Marroc	5	2	11	0	3	21	29
Resta d'Àfrica	0	0	11	1	0	12	15
Unió Europea (15)	3	0	1	8	5	17	23
Equador	1	0	3	0	0	4	4
Resta Amèrica del sud i central	2	0	4	1	5	12	24
Bòsnia i Hercegovina	0	0	0	0	1	1	1
Pakistan	0	0	4	0	0	4	5

Taula 5. Distribució dels principals comerços regentats per persones estrangeres segons l'origen geogràfic del titular.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Regidoria de Comerç i Turisme. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'octubre de 2005.

Descripció i valoració de les aportacions fetes pels diferents agents socials

3.4. La centralitat del treball

La majoria dels agents socials vinculats al món del treball, -sindicats, col·lectiu d'empresaris i agents municipals del servei d'ocupació-, coincideixen en que el treball ocupa un lloc central en la vida de les persones, i en especial entre el col·lectiu immigrant, ja que la recerca d'una feina digna és la principal raó que motiva la decisió d'emigrar.

La mayoría de los que venimos estamos en un momento en que en nuestros países no hay nada. Llegamos aquí porque allá es muy difícil vivir. Allá podías estar trabajando durante quince horas seguidas, como de repente encontrarte sin trabajo. Y si no te gusta, hay mucha más gente dispuesta a hacer tu trabajo. Y aquí llegar y encontrar trabajo, tener una estabilidad, ya es otra cosa muy distinta.⁴⁴

En África todo el mundo tiene casa, familia... pero el problema es que no hay trabajo ni empresas, no hay nada! No podemos hacer nada y hemos de marchar!⁴⁵

La falta de treball esdevé el problema més important un cop s'arriba al país de destí, i del qual se'n deriven un seguit de dificultats, com la manca d'habitatge i de recursos per a la supervivència. A més, l'estabilitat jurídica dels treballadors estrangers depèn de la seva situació laboral: l'atorgament o la renovació de permisos acostuma a anar lligat amb la possessió d'un contracte de treball. Per tant, la precarietat laboral és un factor que dificulta la inserció d'aquest col·lectiu a la societat.

La principal demanda a Càritas que fan les persones sense recursos és una ocupació, a diferència d'èpoques anteriors en que les persones més necessitades recorrien a Càritas buscant roba o menjar. Actualment el col·lectiu majoritari atès són persones immigrants que

⁴⁴ Membre de l'Associación de Uruguayos El Nido.

⁴⁵ Dona immigrant de Senegal.

busquen en l'ocupació la sortida als seus problemes; en paraules d'una treballadora social d'entitat, -“no volen el peix, sinó que volen la canya”.

El treball és, en conseqüència, un **factor essencial en el procés d'integració** de la persona immigrant a la societat de destí. No obstant, el dret a treballar d'una persona immigrant només es reconeix en el cas de que disposi d'un permís de treball. En cas contrari, únicament es pot inserir laboralment a través de l'economia submergida.

Finalment, cal tenir en compte que la centralitat del treball difereix en funció del model migratori. Entre gran part de les dones africanes que arriben per la via del reagrupament familiar la cerca d'ocupació no és el motiu de l'emigració. Un cop al país receptor l'ocupació passa a ser una necessitat i una obligació per la supervivència econòmica. No passa així amb les dones procedents d'altres orígens, que tenen clar des de l'inici el motiu laboral de la seva arribada.

Les dones equatorianes emigren sabent que hauran de treballar. Però moltes dones marroquines, gambianes i senegaleses, no. Elles arriben per la reagrupació familiar, i creuen que no treballaran, que es quedaran a casa amb els fills. I això no passa. Arriben aquí i la realitat és que la seva parella no guanya tant, i necessiten un altre sou per mantenir-se.⁴⁶

3.5. L'economia submergida a Sabadell

Les dades estadístiques ens permeten aproximar-nos a l'economia visible, però deixen sense reflectir un sector amb àmplia presència de treballadors i treballadores immigrants: l'economia submergida. La manca de dades, per raons òbvies, fa necessari partir de les visions de persones del món sindical i empresarial, així com d'entitats socials que tenen contacte amb persones immigrants, per copsar l'abast del problema.

⁴⁶ Replantant sindical de CC.OO.

Els sindicats majoritaris de Sabadell, CCOO i UGT, així com l'equip d'assessorament legal de l'SCAI i el grup de professionals de Càritas coincideixen en que **l'economia submergida té una presència important a Sabadell**, on hi treballen sense contracte laboral moltes persones immigrants. Això obre les portes a la **sobreexplotació**, denunciada per les mateixes persones immigrants, ja que el treballador o treballadora es troba indefens o indefensa davant l'impagament del salari o condicions laborals extremes; segons Càritas, una feina sense contracte vulnera tots els drets dels treballadors/res. Des de l'SCAI es comparteix aquesta opinió i s'insisteix en la necessitat de denunciar els casos d'explotació laboral.

Malgrat que el **procés de normalització laboral** va permetre contractar a aquelles persones que estaven treballant "*sense papers*", bona part de l'empresariat no va fer ús dels **mecanismes existents per contractar persones immigrants** en condicions regulars i moltes van ser acomiadades.

*A nosaltres el que més ens preocupa són els treballadors immigrants que treballen sense contracte. Tot i que no podem tenir dades al respecte, s'ha de suposar que una immensa majoria de treballadors immigrants de Sabadell i la comarca estan treballant en l'economia submergida. Cosa que sembla il·lògica. Amb les lleis d'estrangeria actuals, hauria de ser més fàcil que empresaris i treballadors es posessin d'acord per a regularitzar la situació.*⁴⁷

Hay casos en que, a lo mejor, de seis meses que se trabaja sólo cobran los primeros meses y les dicen que ya cobrarán los otros meses, ya se lo pagaran y nunca le pagaran. (...) Por eso, siempre aconsejamos que se denuncie. Hemos tenido algunos casos de empresarios que hemos tenido que pararles los pies porque cogen a una persona sin papeles, le hacen trabajar, le pagan la primera vez, la segunda vez y después dicen "ya te pagaré más tarde..." y le paga medio salario, y al final, quizás nunca se lo paga y la

⁴⁷ Representant sindical d'UGT.

gente se cansa y se va. Y cuando se va, coge a otro. Empresarios así, hay. Aquí mismo en Sabadell.⁴⁸

El **treball irregular** es produeix majoritàriament, segons la percepció d'aquests agents socials, en **empreses petites**, que funcionen com a subcontractades, especialment en l'àmbit de la **construcció**, i amb persones o famílies que contracten per al **servei domèstic**, ja que és més difícil que actuï la Inspecció de Treball.

3.6. Dificultats per trobar feina

El col·lectiu de persones immigrants "*sense papers*" és el que es veu afectat en major mesura per les dificultats de trobar feina, i quan la troben, és dins el sector de l'economia submergida. Així ho expressen les pròpies persones immigrants, per a les quals la **falta de "*papers*"** i el **desconeixement de l'idioma** són els factors que més dificulten trobar una feina. Càritas també confirma que la situació legal és fonamental en el procés d'inserció laboral, ja que la major part de població que acull són persones immigrants "*sense papers*".

La dificultat per trobar feina entre el col·lectiu d'immigrants pren diferents connotacions en funció del **gènere**. Segons la visió d'un dels membres de l'equip d'assessorament legal i laboral de l'SCAI, en situacions d'irregularitat, les dones tenen més possibilitat de trobar feina que no pas els homes, ja que es poden ocupar en l'àmbit del servei domèstic i d'atenció i cura de gent gran, que és on es troba gran part de l'economia submergida. No obstant, el parer de diverses dones de Sabadell, tant immigrants com autòctones, no és el mateix. Aquestes opinen que és més difícil per a les dones trobar feina, sobretot si no disposen de residència legal. En algunes ocasions s'ofereixen treballs vinculats a la prostitució ja que es pressuposa que les dones immigrants de determinats orígens estan sempre disposades a acceptar-los. Al

⁴⁸ Representant de l'SCAI.

Centre d'Atenció a la Dona, hi han acudit dones procedents de l'Europa de l'Est que han vingut enganyades per una xarxa de prostitució. No obstant, són pocs els casos detectats, possiblement per la dificultat que tenen aquestes dones de recórrer a un centre d'aquest tipus.

Cuando tú dices que no tienes papeles aparecen un montón de trabajos, pero ¿cuáles son? Eres una brasileña, estás aquí y no tienes papeles, ¿qué vas a hacer? Te hacen muchas propuestas para trabajar en clubs, te ven como una persona que... Yo no soy, yo he venido para acá, tengo mi pareja, soy madre. Es que la gente te propone ... como si estuviera segurísima que tú vas a aceptar.⁴⁹

Un altre aspecte que dificulta la inserció laboral de les dones, tan immigrants com autòctones, són les **dificultats de conciliar la vida laboral i familiar**; la dona anteposa la família a la seva vida laboral el que es tradueix en dificultats per trobar una feina compatible amb les responsabilitats familiars. De totes maneres, cal especificar que les dones solteres o que tenen la família en el país d'origen, moltes d'elles sud-americanes, no es veuen tant constrenyides pel treball domèstic, el que fa que puguin acceptar ocupacions que exigeixen moltes hores de disponibilitat.

Aquesta dificultat també es deu a que ha de ser la dona la que ha de conciliar la vida laboral amb la familiar. La dona continua portant el pes de la casa. I això dificulta trobar feina, perquè ha de ser una feina que vagi bé per combinar amb la resta de funcions que has d'anar desenvolupant.⁵⁰

⁴⁹ Dona immigrant de Brasil.

⁵⁰ Assistent social del Centre d'Atenció a la Dona.

Hi ha països on el repartiment de tasques, treball assalariat i treball domèstic, és més rígid, com certifiquen dones de Brasil, Xile, Xina, Marroc i Senegal. No obstant, les mateixes dones especifiquen que no tots els homes i les dones estrangers/res segueixen els mateixos patrons de repartiment del treball remunerat i domèstic, sinó que **depèn del seu nivell de formació i de la seva classe social**.

En algunes ocasions, per a les dones immigrants, el canvi de país suposa l'obertura de nous horitzons i possibilitats de les que tenien als seus països d'origen, sobretot per la incorporació al mercat de treball: Tot plegat pot generar conflictes de gènere.

En mi país hay otro tipo de mujeres más cerradas. Ahora veo que como mujer podría hacer otro tipo de cosas. Yo no conozco otros países, pero cuando he venido para acá y he visto cómo es la mujer europea, la cultura de aquí, hay mucha libertad.⁵¹

Los hombres no quieren que las mujeres tomen libertad e independencia como las mujeres europeas. Hay muchos conflictos en casa, porque tú quieres vivir como una mujer europea, que trabaja, que gana dinero y el hombre no quiere.⁵²

El treball esdevé un factor molt important per afavorir i potenciar l'emancipació de la dona i, a la vegada, per assegurar l'economia d'aquelles famílies en les que la dona és la principal aportadora d'ingressos a la llar.

⁵¹ Dona immigrant de Brasil.

⁵² Dona immigrant de Senegal.

3.7. Vies de contractació de la població immigrant

Actualment hi ha dues vies per tal de contractar població estrangera des del país d'origen: **l'oferta laboral nominativa i el contingent**. No obstant, l'ús que se'n fa a Sabadell és molt reduït; fins i tot aquest any 2005 no s'ha renovat el contingent anual.

Des del Vapor Llonch es considera que hi ha bones experiències de contractació en origen a Sabadell, que han permès cobrir demandes de mà d'obra en determinats sectors. L'empresariat destaca les experiències en el sector del metall-mecànic de la ciutat, on s'ha contractat persones provinents de països de l'Europa de l'Est, per tal de cobrir la falta de mà d'obra qualificada del sector.

Malgrat l'existència d'experiències puntuals positives, l'eficàcia en general dels mecanismes de contractació en origen és qüestionada tant pel sector empresarial de Sabadell com pels sindicats majoritaris a la ciutat i l'SCAI. En primer lloc, cal que el país d'emigració tingui un conveni amb Espanya, i actualment n'hi ha molt pocs que en tinguin. Segons l'empresariat i l'SCAI són vies que **només poden utilitzar les grans empreses**; ni les petites ni les mitjanes empreses ni l'empresariat individual es poden permetre tenir oficines de recerca i contractació als països d'origen de la immigració.

En segon lloc, **el procés de contractació en origen requereix un període llarg de temps**, al voltant dels sis mesos, el que fa que sigui difícilment adaptable a les necessitats de la producció de les empreses, les quals canvien ràpidament. D'altra banda, segons els sindicats, pot resultar contradictori recórrer a tercers països per buscar treballadors i treballadores quan ja n'hi ha molts que estan treballant aquí de forma il·legal.

Segons els agents socials, el fet que existeixin una sèrie d'inconvenients no invalida el mecanisme en sí, sinó que **posa de manifest la necessitat d'una reforma**; adequar-lo a aquells sectors que en poden fer un millor ús. Així, per exemple, des dels sindicats es proposa

que es podria utilitzar en el cas de treballs temporals -bàsicament per campanyes agrícoles- i facilitar-ho al col·lectiu d'estrangers que ja es troba al país.

Tots els agents socials vinculats al món del treball coincideixen en que **la major part de la contractació de la població immigrant es produeix a Sabadell mateix** i en gran mesura a través de la **xarxa social** de les pròpies persones immigrants.

En la contractació de les persones immigrants es produeix sovint una **discriminació en funció del seu origen geogràfic**. El discurs del sector empresarial és contradictori. En un primer moment predomina el discurs políticament correcte, ja que s'afirma que només es valoren les competències formatives a l'hora de contractar un treballador/a. No obstant, després es reconeix que **es té en compte la procedència** de la persona i, per tant, entren en joc una sèrie d'estereotips i prejudicis sobre l'adequació de les persones d'un determinat origen geogràfic i perfil cultural amb un tipus de feina concreta. Així doncs, els estereotips i prejudicis sobre les persones immigrants són la base de la discriminació en la contractació.

*Jo veig que s'està movent molt per perfil. Un perfil d'un immigrant de països no comunitaris va molt cap algunes a feines vinculades a la construcció i un perfil d'un immigrant sud-americà va cap a altres tipus. És a dir, no va tant pel que és formació, sinó per perfil sociocultural. En alguns casos sí que allà ja treballaven d'això, però en molts casos és només que per perfil sociocultural s'hi adapten més bé. I perquè aquí també la gent valora més o no se sent tant incòmode si et serveix la taula segons qui.*⁵³

⁵³ Tècnic de la Cambra Oficial de Comerç de Sabadell, a títol personal.

*Un xinès a la construcció, ¿n'heu vist gaires? I un del país de l'Est que posi un restaurant de menjar del país de l'Est és complicat. En canvi, parles amb empresaris de la construcció i els alicatadors i et diuen que els dels països de l'Est estan molt especialitzats i contents.*⁵⁴

Tant els professionals de la Cambra de Comerç com del Vapor Llonch constaten que aquests estereotips i prejudicis s'originen en base a les experiències prèvies de l'empresariat amb una persona immigrant d'un determinat col·lectiu i els comentaris fets per part d'altres empresaris o empresàries, de manera que s'associa el comportament d'una persona amb el de tot el grup i s'espera que la persona immigrant d'una determinada procedència actuï en funció de les característiques atribuïdes al col·lectiu.

*M'han arribat comentaris de que els africans de color que hi ha molta gent que els prefereix perquè són més pencaires que cap altre.*⁵⁵

*Depèn de com ha anat i de l'experiència de cadascú o dels companys. Si arriba un immigrant i ja n'han tingut un i va bé, no els importa mentre coincideixi el perfil. Però si han tingut una mala experiència, llavors ja no se'n refien. Son prejudicis no tant en sentit de que no es volen immigrants, sinó segons el col·lectiu i les experiències. Uns sí i els altres no, segons com els hi va.*⁵⁶

D'altres vegades, el fet de ser una persona immigrant pot afavorir la contractació, ja que hi ha empresaris que creuen que les persones estrangeres són més submises i menys

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Tècnic de la Cambra Oficial de Comerç de Sabadell, a títol personal.

⁵⁶ Tècnica del Vapor Llong.

reivindicatives a l'hora de treballar. Per tant, si bé no hi ha discriminació en la contractació, sí que n'hi ha en les condicions laborals.

Segons l'experiència de dones autòctones i immigrants de Sabadell, el mateix succeeix en el sector del servei domèstic, on molts cops la contractació es produeix de forma informal. Per una banda, hi ha casos de discriminació en l'accés de les dones immigrants al servei domèstic, ja que hi ha molts empleadors i empleadores que tenen preferència per dones autòctones. D'altra banda, també hi ha casos en que s'opta per les dones immigrants perquè fan la mateixa feina a un cost més baix i estan disposades a treballar d'"internes", el que implica moltes hores de feina i impossibilitat de mantenir relacions familiars i socials.

*He visto anuncios de trabajo aquí en Sabadell que dicen "preciso señora española para faenas domésticas. Señora española lo ponen en negrita. Otras veces se pide que sea inmigrante porque si yo le pido diez euros por el trabajo y la otra se lo hace a cinco..."*⁵⁷

3.8. Discriminacions en les condicions laborals

Des de l'SCAI es denuncia que la discriminació en les condicions laborals és una pràctica freqüent que afecta la població immigrant. En moltes ocasions la feina que realitzen no es correspon amb el contracte i la nòmina que reben. És dir, la retribució és inferior al nivell de qualificació i de responsabilitat del lloc de treball.

⁵⁷ Membre de la Vocalia de Dones de l'Associació de Veïns d'Espronceda.

D'altra banda, arriben a l'SCAI molts casos de persones que tenen un contracte laboral inferior a les hores realment treballades. Aquests casos es produeixen també entre persones autòctones, però és sobretot el col·lectiu immigrant el que pateix aquesta mena de discriminacions i abusos per part d'un sector de l'empresariat.

*Sí, le pasa a una persona de aquí, que trabaja ocho horas con un contrato de cuatro, pero le pasa a una, mientras encuentras a cinco que son extranjeros.*⁵⁸

Com a conseqüència d'aquestes pràctiques, la població immigrant pateix discriminacions salarials, ja que, per una banda, en ocasions desenvolupen tasques amb més responsabilitat de les que haurien d'assumir segons el seu contracte i salari. I per altra, degut a les condicions contractuals, cotitzen menys hores de les que realment treballen, per tant, es redueix el seu salari diferit, ja que en cas de rebre algun subsidi d'atur, invalidesa o jubilació, cobraran menys del que els correspondria.

*Si tu trabajas como oficial y te pagan como un peón se hace para pagar menos y sobretodo para cotizar menos a la Seguridad Social. A quien se le hace un contrato de cuatro horas y hace ocho, se le pagan las ocho horas, pero se paga en negro. Pero al cotizar a la Seguridad Social, esto representa media jornada. Aquí, quien sale ganando es el empresario y quien sale perjudicado, el extranjero. Y si luego tienen un accidente de trabajo o se quedan en el paro, ¿qué es lo que cobrará? Una miseria.*⁵⁹

⁵⁸ Representant de l'SCAI.

⁵⁹ Ibíd.

Des de l'SCAI s'anima a denunciar les discriminacions laborals, tot i que de vegades això impliqui la pèrdua de la feina com a represàlia. Així li succeí a un immigrant marroquí:

Yo por ejemplo, actualmente estoy pendiente de juicio con la empresa donde trabajaba. El caso era un caso de discriminación muy flagrante, porque era una empresa multinacional, y había tres técnicos de mantenimiento, dos españoles y un inmigrante, yo mismo. Me trataban de una manera totalmente diferente que a los españoles, a nivel del derecho laboral. Era un caso de subrogación, una empresa multinacional había comprado la pequeña empresa donde trabajaba de técnico de mantenimiento. Tenía un contrato indefinido con la pequeña empresa y la multinacional, la nueva empresa, cambió las condiciones de trabajo, me dio más trabajo, más locales de mantenimiento pero ni un duro más. Tenía que pedir el respeto de mis derechos y lo he hecho legalmente y ellos no han podido tragar eso. La mayoría de trabajadores son inmigrantes, casi un 90 y pico %. Me han dicho que es la primera vez que un inmigrante se atreve a pedir sus derechos legalmente. Esperando el juicio me llega una carta de despido. Eso para mí es una discriminación.⁶⁰

Una pràctica que, segons les persones immigrants, és freqüent entre l'empresariat és negar el dret a disposar del contracte de treball o bé, enganyar a les persones immigrants fent-los firmar documentació que no entenen, com per exemple, el seu propi saldo o *finiquito*. Per poder evitar aquest tipus de situacions, es destaca la importància primordial del coneixement de l'idioma i dels drets laborals.

⁶⁰ Home immigrant del Marroc.

Finalment, cal tenir en compte que **les majors discriminacions** en les condicions laborals i vulneració de drets es produeixen, com afirmen els diferents agents socials, en **l'economia submergida**. Es tracta habitualment de feines temporals, esporàdiques, sense cap garantia de continuïtat de la relació laboral ni de drets laborals.

3.9. Sectors ocupacionals que ocupa la població immigrant

Els diferents agents socials vinculats al món del treball coincideixen en que els principals sectors laborals que ocupen població immigrant a Sabadell són la **construcció, els serveis i la restauració**. No totes les persones immigrants es troben igualment representades a cada sector, sinó que, segons la percepció de l'empresariat i de l'SCAI, els **marroquins/es** i les persones dels **països de l'Est** es concentren a la **construcció**, essent els segons treballadors/es qualificats, mentre que els primers, en general, es diu que no tenen formació específica. D'altra banda, en el sector **serveis** predomina la **població llatinoamericana**.

Aquesta **segregació ocupacional** per origen és deguda a diversos factors. En primer lloc, actuen els **estereotips i prejudicis** d'una part de l'empresariat i de la societat respecte els diferents col·lectius d'immigrants, -dels quals hem parlat anteriorment-. En segon lloc, les **xarxes socials** que els i les immigrants utilitzen l'hora de buscar feina retroalimenten la segregació.

Hi ha un tercer factor, de tipus institucional, que afavoreix la segregació ocupacional de les persones immigrants: els permisos de treball només es concedeixen per aquelles ocupacions on no hi ha oferta de mà d'obra autòctona⁶¹ i sovint el permís no permet treballar en qualsevol àmbit laboral. Des de l'SCAI es destaca que la majoria de permisos tramitats en el procés de normalització laboral han estat limitats. En aquests casos hi ha la possibilitat de sol·licitar una modificació de la limitació de sector de producció en el permís de treball, però

⁶¹ Es sotmeten a l'examen de la Situació Nacional d'Ocupació.

tant sols és possible fer-ho després de sis mesos. Això genera l'adscripció de les persones immigrants a ocupacions de baix nivell de qualificació i també pot dificultar el fet de trobar feina, ja que estan vedats la resta de sectors ocupacionals.

Un darrer factor que influeix en la concentració de població immigrant en llocs de treball en la seva majoria no qualificats és la percepció majoritària de l'empresariat sabadellenc sobre el nivell de formació d'aquest sector de la població. Es pressuposa que tenen un nivell de formació molt baix i que, per tant, només poden fer feines de tipus manual.

*El problema és que arriba gent sense formació, que només tenen les dues mans per a treballar i que busquen feines manuals.*⁶²

Segons l'empresariat, els sectors on es concentra el col·lectiu immigrant són molt cíclics i, per tant, les persones immigrants són les més afectades per les conjuntures econòmiques i la demanda de treball estacional. Això provoca que aquest col·lectiu sigui el primer en beneficiar-se en termes de llocs de treball en un moment d'expansió econòmica o de "temporada alta" de determinats sectors, però també el primer en patir atur en moment de recessió.

Finalment, segons el sector empresarial, **la població immigrant no és la causa de l'atur que pateix la població autòctona**, ja que no hi ha una relació entre major arribada de població immigrant i augment de la taxa d'atur. Les dades estadístiques corroboren aquesta informació ja que l'evolució de l'arribada i la presència de persones estrangeres a la ciutat de Sabadell i l'evolució de la taxa d'atur entre la població autòctona segueixen tendències diferents, cosa que indica que no existeix una relació directa entre elles (veure Gràfica 15 a l'Annex). Contràriament, l'empresariat destaca la importància de la immigració perquè permet cobrir llocs de treball que d'altra manera quedarien vacants, perceben **la immigració com un factor**

⁶² Representant del Centre Metal·lúrgic de Sabadell.

de creixement econòmic, sempre i quan sigui una immigració controlada i es prioritzi el col·lectiu de treballadors/es qualificats sobre els no qualificats.

Els sindicats comparteixen la valoració positiva de la immigració com a factor de dinamització econòmica, tot i que també tenen en compte, més enllà de les necessitats de la nostra economia, les condicions de vida i la necessitat d'emigrar de les persones que provenen de països empobrits.

3.10. Formació dels i les treballadores immigrants i adequació del nivell de formació al treball realitzat

Els diferents agents socials coincideixen en que es produeix en general una falta d'adequació entre el nivell de formació dels treballadors i treballadores immigrants i l'ocupació que realitzen. Segons membres de la Cambra de Comerç aquest és un problema que afecta indistintament a la població autòctona i a la immigrant amb un nivell de formació mitjà o superior. No obstant, des de l'SCAI, i les mateixes persones immigrants es reflecteix que en el col·lectiu immigrant és més accentuada la distància entre el nivell de formació i l'ocupació que es du a terme.

*En mi país he estudiado pedagogía y psicología, y ahora estoy practicando en la escuela. Estoy trabajando de limpieza en una casa de una señora que está mal de salud.*⁶³

Un dels principals obstacles que impedeixen que les persones immigrants puguin exercir una ocupació equivalent al seu nivell de formació és la dificultat de reconeixement oficial dels estudis cursats en el país d'origen. Les homologacions dels estudis varien en funció de si el país d'origen té algun conveni amb l'estat espanyol. Si existeix conveni, les tramitacions són

⁶³ Dona immigrant de Moldàvia.

senzilles i ràpides, però actualment, són molts pocs països els que estan en aquesta situació. En la gran majoria la tramitació és difícil i requereix molta espera, entre dos i tres anys, per obtenir una resolució, que no sempre és favorable ni reconeix la totalitat dels estudis que es volen acreditar. Les persones immigrants denuncien que el procés per sol·licitar l'homologació és molt complicat, ja que es demanen notes acadèmiques molt antigues i difícils d'aconseguir.

En el tema dels estudis hi ha el problema de les homologacions. Jo ho desconec perquè és molt complex el tema de les homologacions, però és cert que vénen persones amb titulacions mitges i superiors que aquí no poden utilitzar-les.⁶⁴

Hi ha moltes dificultats per homologar els estudis, sobretot per la gent que ve de l'Àfrica del Nord. Pels sud-americans és més fàcil. Per exemple, hi ha una persona que havia exercit de professora de l'institut al seu país, com és el cas dels meus pares, i arriba aquí i veu que aquí és impossible i ha de començar a treballar en una casa cuidant una àvia, fent la feina de casa. Passant tota una setmana en una casa, dia i nit, tenia una relació nul·la amb el seu marit, amb els seus fills.⁶⁵

Altres vegades, el desconeixement dels idiomes oficials és la causa de que una persona estrangera no pugui exercir la seva professió. Sobretot es demana un nivell molt elevat de coneixement de la llengua catalana. En ocasions això s'utilitza d'excusa per amagar una discriminació directa.

La llengua és una trava molt important ara, perquè tu pots està formada dins una professió, d'un ofici o d'uns estudis universitaris. Però tot i això, i estudiant català, penso que el nivell de català que es demana és tant alt que una persona que ve de fora

⁶⁴ Representant de Vapor Llong.

⁶⁵ Dona immigrant de Marroc.

*necessita molts anys i molt esforç per poder-lo adquirir. És una primera criba que es fa en molts casos: no et diran no t'agafem perquè ets de no sé on, sinó que no t'agafem perquè el teu nivell de català no és el que necessitem. Amb el tema del català s'està fent criba, de manera que no sembli tant discriminatòria.*⁶⁶

Des de la perspectiva de Càritas, el principal espai d'inserció laboral de les persones immigrants és en ocupacions no qualificades, de manera que encara que la persona tingui un alt nivell de formació, i se li reconegui oficialment, difícilment podrà accedir al tipus d'ocupació per la qual ha estat formada.

De manera que el no reconeixement de la titulació prèvia, així com la tendència a la concentració de les persones immigrants en ocupacions on no es requereix un elevat nivell de formació, provoquen que moltes persones no puguin accedir a la feina per la qual estan formades, pel que veuen fracassades les seves expectatives laborals en el procés de migració.

*En el sector de la construcción hay quien llega engañado y ve que estaba mejor en su país, porque pasa de tener un trabajo bien pagado a ver que esto no es lo que le han contado y tiene un trabajo que no se corresponde con su oficio.*⁶⁷

Tant des de l'SCAI com des de Càritas, es percep que molta gent arriba amb expectatives laborals que no s'adeqüen a la realitat. Es pateix una forta decepció davant la dificultat de trobar feina, de veure com els tràmits burocràtics dificulten la legalització i de les dures condicions de vida i laborals que han d'afrontar. Des de Càritas s'afirma que una tasca important a fer amb les persones immigrants, en el país de destí, però sobretot en el país

⁶⁶ Assistent social del Centre d'Atenció a la Dona.

⁶⁷ Membre de l'Associación de Uruguayos El Nido.

d'origen, és una adequació de les expectatives a la realitat amb què es troben, de manera que la persona que emigri ho faci de forma més informada i preparada.

Des del punt de vista de l'empresariat, es detecta un **dèficit de persones amb formació professional entre el col·lectiu immigrant i l'autòcton**, que afecta sobretot al sector industrial i també a la construcció. Com a resposta momentània s'ha recorregut a la contractació en origen de treballadors/es de l'Europa de l'Est qualificats, però la solució al problema requereix canvis de més abast, en el sentit de prestigiar la formació professional entre el conjunt de la població.

Entre el grup d'estrangers, l'empresariat valora el col·lectiu de l'Europa de l'Est com a grup ben preparat a nivell de formació professional. Per aquest motiu són preferits en la contractació, sobretot en el sector industrial. En aquest sector es valora com a positiva l'arribada d'immigració, sempre i quan es tracti de persones qualificades.

Nosaltres tenim experiència amb col·lectius romanesos: tenen gran experiència i són bons operaris per al sector de l'automòbil. Arriben amb una gran qualificació. El problema és que no tenen coneixements de les noves tecnologies. Tenen una gran habilitat, són bons operaris, l'idioma no suposa cap problema i tant sols els cal aprendre coneixements de noves tecnologies. Aquest col·lectiu concret s'està integrant molt bé al sector industrial. Per altres orígens i països ja és més problemàtic.⁶⁸

Sobre el tema dels processos de selecció de personal, sobre si hi ha preferències, jo crec que sí hi ha preferència per part de l'empresari, de persones de l'Europa de l'Est, perquè poden fer el treball de peó, i més. Si vénen de l'ex-Unió Soviètica són ingeniers, informàtics... i si vénen de Polònia, Romania tenen professions com torners,

⁶⁸ Representant del Centre Metal·lúrgic de Sabadell.

*soldadors... En tot cas, és una realitat. Es tanca frontera cap al Sud i s'obra cap a Europa. La mà d'obra barata per Europa, seran els països de l'Est.*⁶⁹

3.11. Influència dels hàbits culturals i religiosos sobre el lloc de treball

Des de la Cambra de Comerç i l'SCAI no es detecta una interferència negativa dels hàbits culturals sobre el treball de les persones immigrants.

*Una cosa és que hi hagi gent més puntual que altres, però no crec que sigui per nacionalitat, sinó per motius més personals. No sé si per països d'origen o per cultures varia (...) És un tema més individual, que de col·lectivitat. Això es deia més fa quatre o cinc anys, en els inicis, però ara es va assimilant més en el mercat laboral d'aquí.*⁷⁰

No obstant, el sector empresarial del metall i el tèxtil s'oposen a aquesta visió a l'afirmar que els hàbits culturals influeixen en el ritme de treball. Això pot ser degut, segons l'opinió dels sindicats, a les diferències entre països industrialitzats i països no industrialitzats on el treball es desenvolupa d'una altra manera. A les persones provinents d'aquest segon tipus de països els hi és més difícil adaptar-se a les noves feines, en termes de puntualitat, ritmes de treball i responsabilitats.

*Hi ha determinats col·lectius que els costa seguir el ritme de treball. I aquí, sí que corre el boca-a-boca, de vigila amb aquells que... Els hi és difícil adaptar-se a les noves feines, en puntualitat, ritmes, responsabilitats...*⁷¹

⁶⁹ Representant sindical de CCOO.

⁷⁰ Tècnic de la Cambra Oficial de Comerç de Sabadell, a títol personal.

⁷¹ Representant del Centre Metal·lúrgic de Sabadell.

Tots els agents socials coincideixen que en la majoria de casos, **els hàbits religiosos no es manifesten en el lloc de treball**, ja que en una societat laica s'entén que l'exercici religiós pertany a l'àmbit privat i, per tant, queda fora de l'àmbit laboral. Tot i així, hi ha empreses que davant el major grau de religiositat d'algunes persones immigrants, s'adapten a les seves pràctiques, com el ramadà o les pregàries diàries, ja que al ser empreses grans no els suposa un cost addicional. No obstant, en la majoria dels casos, les persones musulmanes practicants s'adapten a les normes de les empreses i exerceixen les pràctiques religioses fora de l'horari laboral.

3.12. Accés als recursos oferts pel Vapor Llonch

Cal destacar que només les persones estrangeres en situació regular poden accedir als cursos de formació laboral oferts pel Vapor Llonch, perquè el seu objectiu és la inserció laboral en situació legal. A diferència dels centres de Formació per a Persones Adultes, on hi poden participar persones immigrants "*sense papers*"; a **tots els centres que reben subvenció del Departament de Treball de la Generalitat només accepten immigrants en situació regular**. Per accedir al curs de formació, la persona ha d'estar donada d'alta al Servei Català d'Ocupació, de manera que les persones que no tenen autorització de treball no poden complir aquest requisit. Les persones immigrants "*sense papers*" tampoc poden acollir-se a la Borsa de Treball del Vapor Llonch, tot i que poden consultar-hi els anuncis i les demandes de feina.

Cal destacar els comentaris que fan les empreses de la Borsa de Treball que el Vapor Llonch ofereix a persones immigrants (amb permís de residència i treball). Quan no es requereix molta especialització, és força freqüent que posin objeccions pel tema de l'idioma, de manca d'homologació de carnets i d'estudis, d'experiències passades negatives, hàbits laborals, etc. No obstant, sembla que això tendeix a disminuir.

Des de l'SCAI es fa una valoració positiva dels cursos de formació laboral i d'orientació de l'OTG i del Vapor Llonch, però s'apunta que **caldria disposar de més oferta i varietat de cursos**. Hi ha persones immigrants que també valoren la possibilitat de millorar la formació a través del Vapor Llonch, tot i que apunten que cal reduir les llistes d'espera per a determinats cursos.

Per altra banda, des de la Vocalia de Dones de l'Associació de Veïns d'Espronceda, es manifesta que els cursos de formació ocupacional no són sempre accessibles, ja que alguns requereixen un temps d'inscripció al Servei d'Ocupació (van dirigits a persones aturades de llarga duració), de manera que no s'hi poden acollir les persones que volen formar-se mentre segueixen treballant.

Respecte la Borsa de Treball que ofereix el Vapor Llonch, s'han recollit queixes sobre el fet que les ofertes que es publiquen estan caducades.

Yo he tenido acceso al club de la faena del Vapor Llonch durante un año y pico y nunca he podido conseguir una entrevista a través de Vapor Llonch. He dejado el teléfono para las ofertas del club y nunca me han llamado para una entrevista y he dejado de ir al Vapor Llonch. En cambio, he dejado el currículo en Internet y me han llamado en una semana dos o tres empresas. Tengo que decir que las ofertas que llegan al Vapor Llonch son ofertas que ya están caducadas des de un mes y la OTG no hace nada para cancelar la oferta.⁷²

3.13. Autoocupació i comerç

Els col·lectius que més tendeixen a l'autoocupació són, segons la percepció dels sindicats, els provinents de l'Amèrica Llatina, sobretot el col·lectiu argentí i uruguaià, degut a que tenen un major nivell de formació i més esperit emprenedor. Segons el representant de

⁷² Home immigrant del Marroc.

l'Associació d'Uruguayos El Nido, aquests col·lectius cerquen l'autoocupació en els sectors de la construcció, la pintura i el comerç.

Cal destacar que el Vapor Llonch constata que molt poques persones immigrants recorren als recursos municipals per buscar informació i assessorar-se sobre l'autoocupació.

El comerç és un sector que acull gran part de l'autoocupació de les persones immigrants, el que ha originat desconfiança entre part dels i les comerciants autòctons. La Cambra de Comerç ha rebut queixes d'alguns empresaris/es de suposada competència deslleial per part de comerços oberts per persones immigrants. No obstant, des de la pròpia Cambra de Comerç es desmenteixen aquestes acusacions i s'afirma que els negocis oberts pel col·lectiu d'immigrants es regeixen per la mateixa normativa que el conjunt i si hi ha infraccions l'administració actua contra el negoci. El problema és que moltes vegades l'administració no dóna a l'abast i passa un temps fins que no es detecten les il·legalitats.

3.14. Propostes dels agents socials per millorar la inserció laboral de la població immigrant

Per tal de garantir l'estabilitat laboral i social de les persones immigrants, des de l'SCAI es proposa **eliminar la barrera que suposa el permís de treball**. Actualment, el permís de treball suposa un impediment per a la integració social de les persones nouvingudes al país. Per això, si una persona aconsegueix la residència legal, a partir d'aquest moment, ja hauria de poder gaudir de tots els drets de ciutadania i, per tant, poder accedir al mercat de treball sense haver de tramitar cap altre permís per poder acceptar un oferta laboral.

Una proposta que es valora negativament per part de cap dels agents socials és la discriminació positiva cap a les persones immigrants. Des de la Cambra de Comerç es proposa **oferir facilitats de formació i d'integració per tal que puguin competir en el món laboral en igualtat de condicions** que les persones autòctones, però no establir quotes de

treballadors/es immigrants dins de les empreses que puguin generar rebuig entre la població autòctona.

Els diferents agents socials destaquen la **importància del coneixement de l'idioma**, tant del català com del castellà, com a factor d'integració laboral i social. El sector empresarial valora molt positivament el coneixement de l'idioma, i també dels valors i la cultura catalana, ja que afavoreix un bon ambient de treball i de relació entre treballadors i treballadores.

Finalment, diversos agents socials com l'SCAI, membres d'associacions de veïns i persones del col·lectiu immigrant de Sabadell, reclamen una **major diversitat d'oferta de cursos ocupacionals i majors facilitats per dur-los a terme**. És a dir, que siguin compatibles amb una ocupació -que no hi hagi traves legals que ho impedeixin- i que hi puguin accedir les persones immigrants "*sense papers*".

Síntesi valorativa

- Els agents socials coincideixen en que **el treball és central en el procés migratori**; sovint és el motiu d'emigrar, permet estabilitzar-se en el país de destí i suposa un pas important en la integració social. Sobretot en el grup de les dones és un factor clau per a l'emancipació i per al manteniment de la família quan en són les úniques responsables a nivell econòmic.
- Les persones immigrants han d'afrontar una sèrie de **dificultats per tal de poder accedir a una ocupació** i, per tant, per poder desenvolupar amb èxit el seu projecte migratori. En primer lloc, la **situació legal** esdevé un condicionant molt fort de cara a la inserció laboral; les persones immigrants "*sense papers*" pateixen en major mesura la **inestabilitat laboral** i les pitjors condicions de treball associades a l'economia submergida. En segon lloc, el **desconeixement dels idiomes oficials** i de l'entorn

sociolaboral, i les **dificultats d'homologació** de titulacions actuen com a traves de cara a l'accés al món del treball.

- En la possibilitat de trobar una ocupació cal tenir en compte les **diferències de gènere**. Les dones tenen menys problemes per trobar feina en situació d'il·legalitat, perquè es poden acollir al servei domèstic. Tot i així, cal tenir en compte que el **servei domèstic és una ocupació amb baixa remuneració i poca consideració social**. A més, cal distingir entre les dones que tenen la seva família aquí i les que la tenen al país d'origen, ja que en el primer cas es troben amb més dificultats per compatibilitzar el treball domèstic i reproductiu amb el treball remunerat.
- Respecte les condicions laborals, les dades estadístiques mostren que no hi ha diferències en la contractació, temporal o indefinida, entre la població estrangera i la població de nacionalitat espanyola. En ambdós grups **predomina la contractació temporal**, tot i que en el cas de la població immigrant, sobretot la nouvinguda, els contractes són de més curta durada, el que implica una gran inestabilitat laboral i vital.
- Des de l'empresariat s'assenyala que els sectors on predominen les persones immigrants són els més cíclics i, per tant, requereixen molta mà d'obra en determinats moments i n'expulsen molta en d'altres. D'això se'n deriva que l'**atur**, de curta durada i reincident **afecta en major mesura a la població immigrant**. Aquest fet dificulta el desenvolupament del projecte migratori de gran part de les persones immigrants que tenen com a objectiu establir-se de forma definitiva a la nostra societat, assolint una estabilitat i una promoció laboral i social.
- Un altre aspecte que dificulta l'arrelament és el treball en l'**economia submergida**. Els sindicats i l'SCAI coincideixen en que l'economia submergida és quantitativament important a Sabadell i no ha disminuït amb el procés de normalització laboral. Els sectors on predomina són la **construcció** -empreses subcontractades- i el **servei domèstic**. Hi

treballen majoritàriament en el primer sector homes immigrants i en el segon dones, també immigrants. Ambdós han de fer front **condicions laborals molt precàries**: impagament de sou, inestabilitat de la relació laboral, jornades laborals molt llargues... Per a algunes dones l'economia submergida significa l'entrada al món de la prostitució. Segons el Centre d'Atenció a la Dona hi ha dones procedents de Centre i Sud-Amèrica i de l'Europa de l'Est que són captades en els països d'origen pel món de la prostitució.

- Pel que fa a les **formes de contractació** de persones immigrants, els sindicats i el sector empresarial coincideixen en que l'ús de la contractació en origen és molt reduït degut a la lentitud del procés i a la dificultat d'utilitzar-lo per part de les petites i mitjanes empreses, que són les predominants a la ciutat. La major part de la contractació de persones immigrants es produeix a Sabadell mateix. Per tant, les persones immigrants es veuen abocades a l'entrada o estança il·legal, ja que **les vies d'entrada legal no s'adeqüen a la realitat** del mercat de treball.
- Tots els agents socials coincideixen en que **hi ha discriminacions per origen en la contractació**. Entre l'empresariat predomina el discurs políticament correcte, però a la pràctica discriminen en funció de l'origen, responnent a **estereotips i prejudicis que es creen al voltant de determinats col·lectius d'immigrants** en funció de l'origen i el gènere. Entre la societat també actuen aquest tipus d'estereotips a la contractació de personal de servei domèstic. Sobre les dones de determinades procedències -Europa de l'Est, Brasil i el Carib -, actuen estereotips que les vinculen al món de la prostitució. Això redueix el ventall d'oportunitats laborals de la persona immigrant.
- També es produeix una **discriminació en les condicions laborals**, motiu pel qual en ocasions les persones immigrants són preferides en la contractació a determinats llocs de treball de poca qualificació. Degut a la seva situació de vulnerabilitat legal, a les responsabilitats familiars en el país d'origen, a la limitació de les oportunitats laborals

per raons de discriminació per origen, es veuen **obligades a acceptar ocupacions amb una elevada precarietat** en termes d'horari i de salari. Això succeeix tant en l'economia formal com en l'informal, tot i que a la segona es dóna en major mesura.

- Pel que fa als **sectors ocupacionals**, les dades estadístiques indiquen que és en la **construcció** on hi ha un major percentatge de **persones estrangeres**, mentre en els **serveis** predomina en termes percentuals la **població amb nacionalitat espanyola**. Els agents socials coincideixen en el primer punt i permeten matisar el segon. Si bé, les persones autòctones són majoria en el sector serveis, el **col·lectiu immigrant es concentra** en els serveis de **restauració** i de **servei domèstic**. Els motius d'aquesta concentració en determinats sectors ocupacionals són els prejudicis que comparteixen un ampli sector empresarial i de la societat, les xarxes socials de les persones immigrants i la legislació d'estrangeria, que ofereix permisos de treball limitats a un determinat sector laboral.
- Les dades mostren que el **nivell formatiu** dels treballadors i treballadores estrangeres i autòctones **és similar i baix** en ambdós grups. Tot i així, el sector empresarial percep com a molt baix el nivell formatiu de la població immigrant, més del que realment indiquen les dades. Per tant, actuen estereotips entorn el nivell de formació de la població immigrant.
- Els diferents agents socials vinculats al món laboral coincideixen en que hi ha **persones immigrants** que estan **sobrequalificades** per a l'ocupació que realitzen. El motiu principal assenyalat és la **discriminació** per origen en la contractació. També esdevé un obstacle la **dificultat per homologar** els estudis cursats en el país d'origen. Aquesta situació de sobrequalificació pot donar lloc a una frustració d'expectatives en relació al projecte migratori inicial, davant la qual agents socials com Càritas opinen que cal incidir.

- A la societat hi ha estereotips que afirmen que les persones immigrants rendeixen menys degut a hàbits religiosos que els obliguen a parar de treballar i a hàbits culturals que afecten sobre la seva puntualitat o la seva implicació en l'empresa. Tot i així, l'experiència directa ha permès trencar prejudicis entre l'empresariat i afirmar que **els hàbits religiosos i culturals no influeixen en el treball** de les persones immigrants.
- Les dades mostren que en els darrers cinc anys ha crescut notablement el nombre de **persones estrangeres que fan ús del Servei d'Orientació i dels cursos de formació ocupacional del Vapor Llonch**. Són els homes amb residència legal, majoritàriament marroquins i equatorians en la franja d'edat de 25 a 44 anys, els que fan més ús d'aquests serveis. De fet, no totes les persones immigrants poden fer el mateix ús dels serveis oferts pel Vapor Llonch; **les persones "sense papers" no poden realitzar els cursos ocupacionals ni inscriure's a la Borsa de Treball** i, per tant, queden excloses de la possibilitat de millorar la seva formació laboral i d'accedir a una borsa de treball que hauria de ser oberta a tota la població. També es destaca la **necessitat d'ampliar l'oferta de cursos i reduir les llistes d'espera**, així com **actualitzar les ofertes de la Borsa de Treball**.
- L'**autoocupació** de la població immigrada de Sabadell és cada vegada un fenomen més estès arreu de la ciutat. Això reflecteix la voluntat d'aquestes persones a assentar el seu projecte de vida a la ciutat i, per tant, esdevé una **mostra d'arrelament**. Segons les dades estadístiques els principals comerços regentats per persones estrangeres són **locutoris, basars i serveis de restauració**. Els agents socials afegeixen que també hi ha molta autoocupació de persones immigrades en la **construcció i la pintura**.
- Els **col·lectius** que han obert més comerços són, el xinès, el marroquí, el llatinoamericà i el de l'**Europa comunitària**. Els agents socials especifiquen que entre el col·lectiu de llatinoamericans són els grups d'argentins i d'uruguaians els que més opten per aquesta

opció d'ocupació. Això evidencia que no tots els col·lectius d'immigrants tenen els mateix interès per l'autoocupació, el mateix coneixement de com dur-ho a terme i les mateixes oportunitats en termes de recursos econòmics i de xarxa social. En aquest sentit, el col·lectiu xinès destaca per ser el que més ha obert negocis propis, malgrat ser poc present a la ciutat en termes comparatius respecte altres col·lectius.

- La **distribució de les activitats econòmiques** regentades per persones immigrants respon, en primer lloc, a la **distribució de l'activitat econòmica i comercial de la ciutat**, essent el Centre el sector amb més activitat d'aquest tipus. En segon lloc, es produeix una **certa correlació entre la distribució de població estrangera al territori i la distribució de les activitats econòmiques en mans de persones estrangeres** en els diferents sectors de la ciutat, ja que moltes d'aquestes activitats econòmiques donen resposta a necessitats i especificitats de la població immigrant. Aquest fet és positiu, però té com a contrapartida la possible reducció d'espais d'interrelació entre diferents comunitats d'immigrants o entre persones immigrades i autòctones, sobretot en el cas de les dones que no estan inserides en el mercat de treball.
- Com a propostes per millorar la integració laboral de les persones immigrants es destaca per part de tots els agents socials la **importància dels cursos d'idiomes i de formació ocupacional**, així com fa que calgui ampliar la seva oferta i facilitar l'accés a totes les persones immigrants, independentment de la seva situació legal i ocupacional. D'altra banda, els canvis en la legislació d'estrangeria tenen una gran incidència sobre la inserció laboral de les persones immigrants. Una proposta en aquest sentit feta per l'SCAI és **suprimir el permís de treball**, de manera que el mateix permís de residència contingui el dret a treballar.

Bloc-4/ Salut i atenció sociosanitària

En primer lloc, cal tenir present que hi ha poques dades estadístiques sobre l'estat de salut de la població immigrant. Per una banda hem comptat amb l'Enquesta de Salut de la Població de Sabadell de l'any 2002, realitzada a partir d'una mostra representativa de la població de Sabadell, on està inclosa la població estrangera. Pel que fa a l'accés als serveis sanitaris hem comptat amb dades sobre l'adjudicació de targetes sanitàries, que ens ha proporcionat la Regidoria d'Immigració i Convivència de l'Ajuntament de Sabadell. També hem comptat amb les dades aportades pel Centre d'Atenció de la Dona que ens han permès aproximar-nos a l'atenció social de les dones immigrants.

Per tal de conèixer l'estat de salut de la població immigrant, així com les condicions d'accés d'aquest col·lectiu als serveis sanitaris i socials, hem comptat principalment amb les informacions extretes d'un grup de discussió temàtic sobre sanitat i serveis socials, on han participat professionals de l'àmbit sanitari i dels serveis socials, així com tècnics del Regidoria de Salut i de Serveis Socials de l'Ajuntament de Sabadell. També s'ha comptat amb les aportacions fetes per altres agents socials, com ara les pròpies persones immigrants o professionals de l'àmbit educatiu, que han participat en grups de discussió i entrevistes.

Anàlisi estadística

4.1. Accés de la població immigrant a l'atenció sanitària a Sabadell

El Sistema Nacional de Salut a Espanya i a Catalunya es caracteritza per la cobertura universal *de facto* de tota la població, dins un model formalment professionalista.

Actualment tenen dret a l'assistència sanitària⁷³ les persones estrangeres empadronades i els estrangers menors de 18 anys. Les estrangeres embarassades tenen dret a l'assistència sanitària durant l'embaràs, el part i el postpart.

Les persones estrangeres residents a l'Estat Espanyol tenen dret a l'assistència sanitària pública d'urgència quan pateixen malalties greus o accidents de qualsevol mena i a la continuïtat d'aquesta atenció fins l'alta mèdica.

L'accés al sistema de salut a Catalunya es regula mitjançant la **Targeta Sanitària Individual**. Respecte a l'obtenció de la targeta sanitària, cal distingir entre dues vies. Les persones que tenen autorització de treball i cotitzen a la Seguretat Social obtenen la targeta sanitària individual a través de l'Institut Català de la Salut, igual que succeeix amb la població autòctona. La resta de població estrangera pot sol·licitar una targeta de tipus assistencial, que gestiona el propi Centre d'Atenció Primària (CAP).

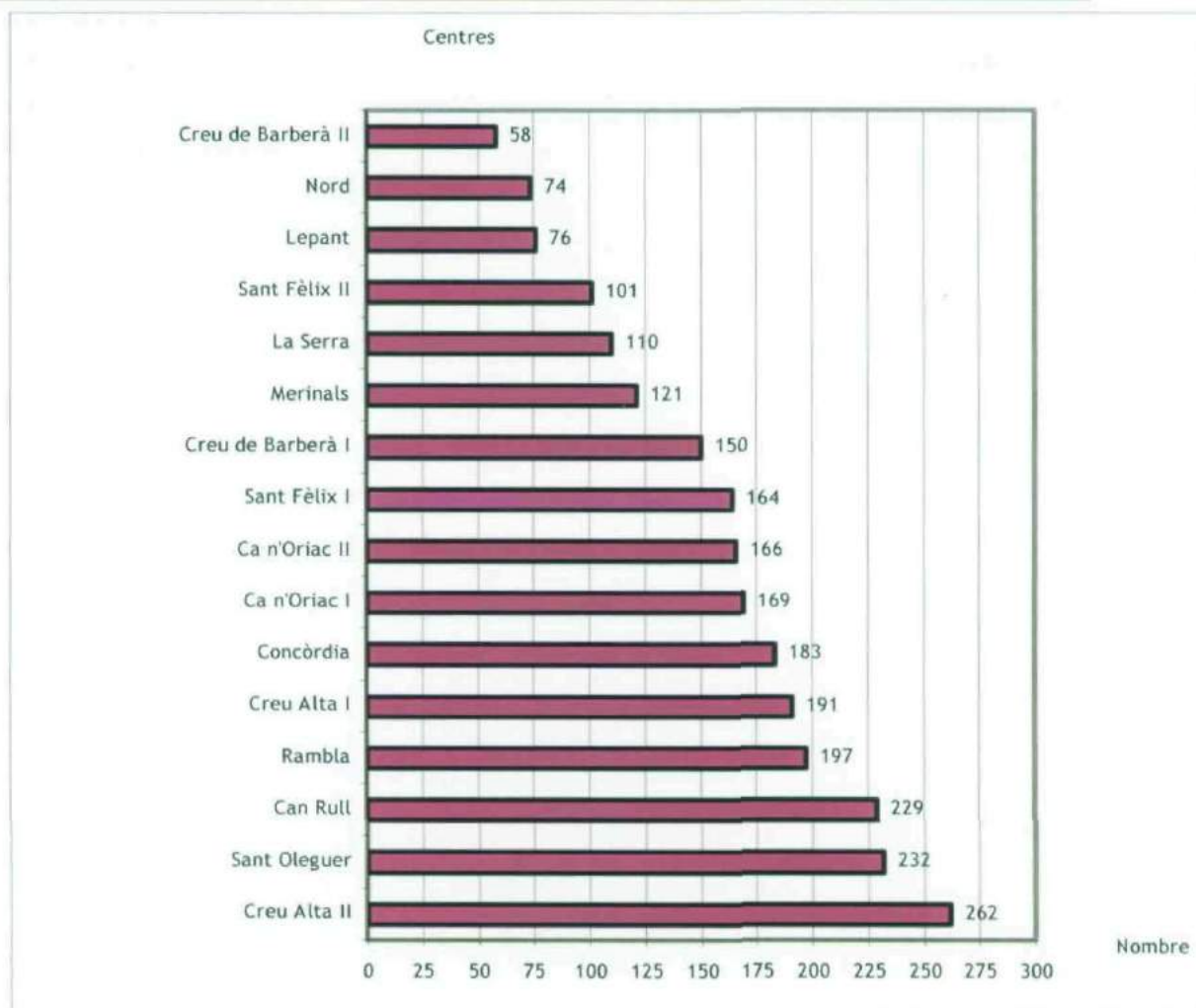
A través de la Gràfica 35 podem copsar el volum anual de targetes sanitàries assistencials -és a dir, per a persones estrangeres que no han cotitzat mai a la Seguretat Social- dispensades pels equips d'atenció social als Centres d'Atenció Primària (CAPs) de Sabadell. Cal destacar que els equips de Serveis Socials d'Atenció Primària de Can Rull, Sant Oleguer i Creu Alta II superen tots tres la xifra de 225 targetes ofertes l'any 2004 i l'últim, **l'equip de Serveis Socials d'Atenció Primària de Creu Alta II, supera les 250 targetes** essent l'equip que ha ofert més targetes sanitàries assistencials.

Malgrat no arribar a les 200 targetes, també podem destacar set equips de Serveis Socials d'Atenció Primària amb una xifra prou elevada, per sobre de les 150. Aquests equips són: Concòrdia, Ca n'Oriac I i II, Rambla, Creu Alta I, Sant Fèlix I i Creu de Barberà I. De fet, Concòrdia, Rambla i Creu Alta I, superen les 175 targetes sanitàries. A tots els sectors on es

⁷³ Segons la Llei Orgànica 4/2000 sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.

troben ubicats aquests equips, el col·lectiu que predomina entre els estrangers no comunitaris és el llatinoamericà, amb una elevada presència de persones equatorianes i bolivianes. A la Creu de Barberà també hi és força representat el col·lectiu marroquí.

Només són sis dels setze equips de Serveis Socials d'Atenció Primària de Sabadell que no han ofert més de 125 targetes l'any 2004. Entre aquests cal destacar La Serra per d'elevada presència de població africana, subsahariana i marroquina, entre el grup d'estrangers que atenen.

Gràfica 35. Nombre de targetes sanitàries assistencials demanades per la població estrangera segons els 16 equips de Serveis Socials d'Atenció Primària a Sabadell.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades la Regidora de Serveis Socials. Ajuntament de Sabadell, dades del 2004.

L'equip de Serveis Socials d'Atenció Primària de Creu Alta II
ha ofert **250** targetes sanitàries l'any 2004

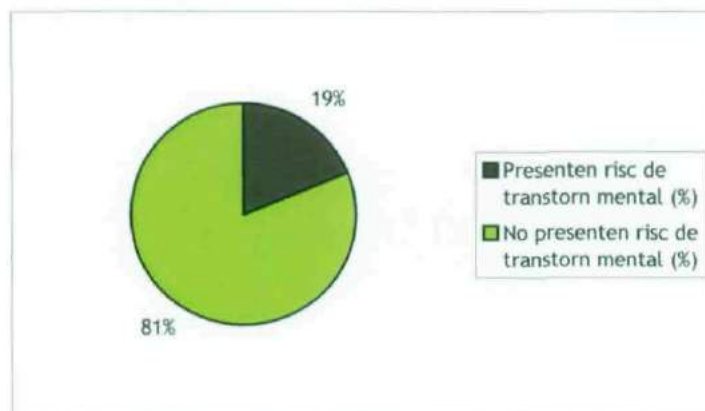
En total, des de l'any 2000 fins al 2004 s'han dispensat a Sabadell 8.737 targetes sanitàries assistencials, el que representa un 79% de la població estrangera no comunitària empadronada l'any 2004. Per tant, tenint en compte que una altra part de la població estrangera, de la qual desconeixem el nombre, ha obtingut la targeta de l'ICS, es pot afirmar que la major part de la població estrangera té accés als serveis sanitaris.

4.2. Diferències a nivell de patologia de la població estrangera

Les patologies principals de la població immigrant i de la població autòctona no presenten diferències importants, amb l'excepció dels trastorns mentals, degut a la major incidència de la depressió entre la població immigrant. L'Enquesta de Salut de la Població de Sabadell de l'any 2002 va detectar una diferència estadísticament significativa en el risc de patir trastorn mental, ja que les persones estrangeres presentaven un major risc de patir trastorn mental que les autòctones.

Concretament, si analitzem el risc de trastorn mental de la població segons nacionalitat (*gràfiques 36 i 37*), podem observar com aquest és notablement més alt entre la població estrangera, amb un 41%, tot i ser un col·lectiu més jove que la població amb nacionalitat espanyola⁷⁴, la qual presenta un risc d'un 19%.

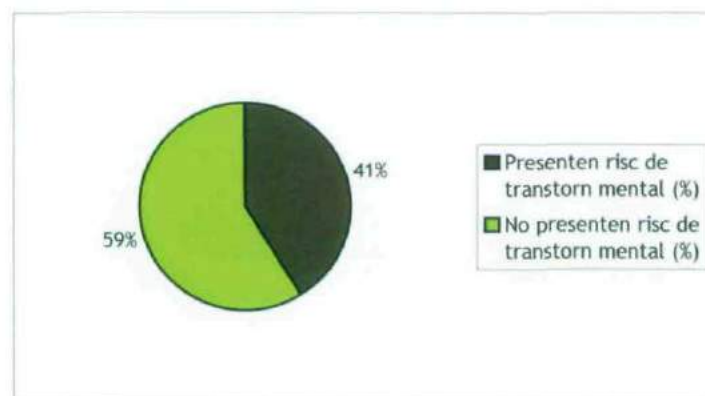
⁷⁴ Cal tenir en compte que entre la població amb nacionalitat espanyola també trobem població immigrant nacionalitzada.

1 de cada **2** persones amb nacionalitat espanyola presenta risc de trastorn mental

Gràfica 36. Risc de trastorn mental de la població amb nacionalitat espanyola.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Salut de Sabadell, 2002.

1 de cada **4** persones amb nacionalitat estrangera presenta risc de trastorn mental

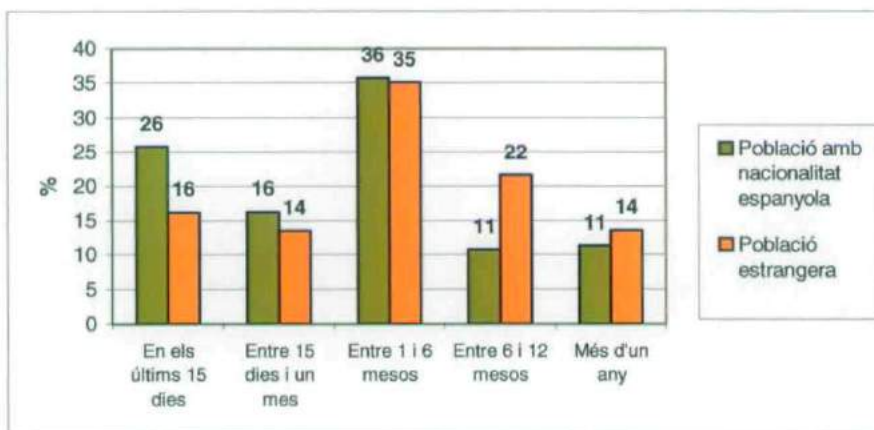
Gràfica 37. Risc de trastorn mental de la població amb altres nacionalitats.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Salut de Sabadell, 2002.

4.3. Freqüència d'ús dels serveis sanitaris

A través de l'Enquesta de Salut de Sabadell de l'any 2002 es constaten diferències entre la població autòctona i estrangera en la freqüència d'ús dels serveis sanitaris. Si bé les diferències no són significatives en termes estadístics, es pot percebre una tendència que indica una **menor freqüència de visita al metge o als Centres d'Atenció Primària** entre les persones estrangeres.

La majoria de persones, tant amb nacionalitat espanyola com estrangeres, té una freqüència d'ús que oscil·la entre un i sis mesos en la seva última visita al metge o als Centres d'Atenció Primària (Gràfica 38). Si anlitzem les dades per procedència, trobem que hi ha un major percentatge de persones estrangeres que va fer la seva última visita entre els sis i els dotze mesos o més. Mentre que el percentatge de persones que tenen nacionalitat espanyola és més elevat: ha visitat el metge entre els últims 15 dies i un mes

Mentre gairebé **1** de cada **2** persones autòctones han fet la seva última visita al metge fa menys d'un mes, **1** de **3** persones immigrants l'ha realitzat fa més de sis mesos

Gràfica 38. Última visita al metge feta per persones estrangeres i persones amb nacionalitat espanyola.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Salut de Sabadell, 2002.

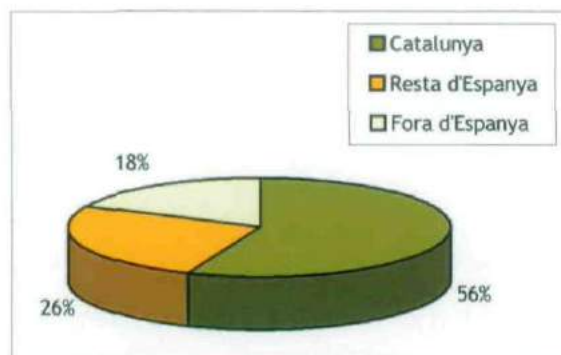
4.4. Atenció social a les dones immigrants

4.4.1. *El perfil de les dones estrangeres ateses al Centre d'Atenció a la Dona (CAD)*

El Centre d'Atenció a la Dona (CAD) es va obrir fa cinc anys a Sabadell amb l'objectiu de fomentar la igualtat entre homes i dones facilitant un espai per a l'atenció de la població femenina de Sabadell que pateixi qualsevol tipus de problema, discriminació o desigualtat relacionada amb la seva condició de dona. Per aquest motiu, el CAD ofereix **atenció i suport social, psicològic i jurídic** a totes les dones de la ciutat que pateixin discriminacions sexuals.

Des de l'any 2001 fins a finals de l'any 2004, el CAD ha gestionat 1.319 expedients, dels quals un 9,6% aproximadament del total, correspon a dones d'origen estranger. Cal aclarir, però, que aquest percentatge augmenta si considerem totes les altres visites i consultes que no han acabat amb expedient.

Si analitzem l'origen de totes les dones ateses al CAD, tinguin o no expedient, observem un significatiu **18%** corresponent a **dones de nacionalitat estrangera** (Gràfica 39). De forma més detallada, podem veure també com aquest percentatge respon majoritàriament a **dones estrangeres procedents de fora de la Comunitat Europea**. Concretament, el col·lectiu de dones estrangeres no comunitàries ha suposat un elevat **87%** del total de dones estrangeres ateses (Gràfica 40).

Gràfica 39. Origen de les dones ateses al CAD.

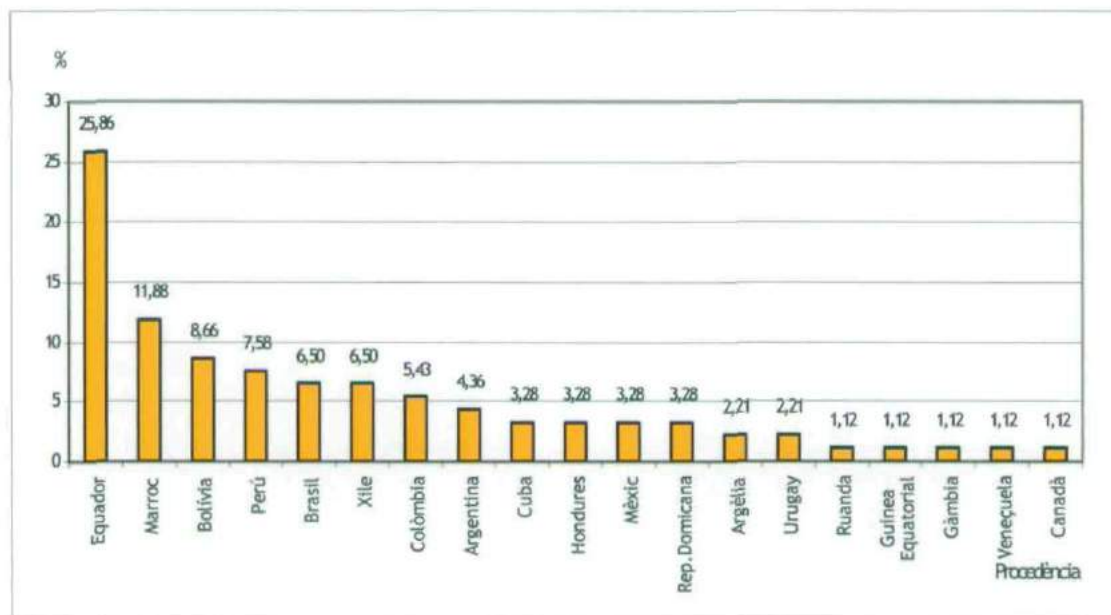
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de desembre de 2004.

Gràfica 40. Origen de les dones estrangeres ateses al CAD.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'abril del 2004

Pel que fa a l'origen geogràfic concret de les usuàries estrangeres ateses al CAD, podem constatar a través de la gràfica 41, que una de cada quatre usuàries estrangeres ateses al Centre és d'origen equatorià, ja que les dones d'aquest col·lectiu representen un percentatge del 25,86%. En segon lloc, trobem les dones d'origen marroquí, que suposen un 11,82% de les usuàries estrangeres totals. Darrera d'aquests dos col·lectius hi trobem les dones procedents de Bolívia, amb un 8,6%; i també dones de procedències com ara Perú, Brasil, Xile o Colòmbia amb percentatges que oscil·len entre el 5,4% i el 7,5%. A partir d'aquí, tot i que hi ha presència d'altres països, podem destacar que són bàsicament països sud-americans (Gràfica 3).

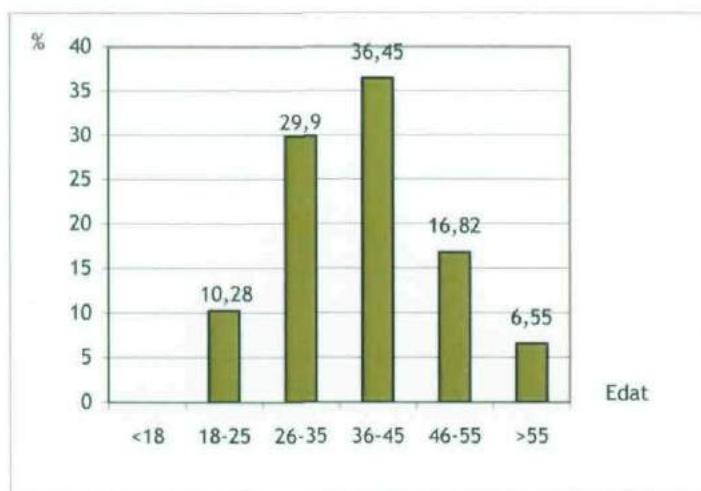

Gràfica 41. Nacionalitat de les usuàries estrangeres ateses al CAD.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'abril de 2004.

1 de cada **4** usuàries estrangeres ateses al Centre d'Atenció a la Dona és d'**Equador**

L'edat majoritària de la dona estrangera que visita el CAD és l'edat adulta, concretament correspon als intervals d'entre 26 i 35 anys i d'entre 36 i 45 anys, amb percentatges prou elevats: un 29,9% i un 36,45%, respectivament (*Gràfica 42*). Observem com aquest fet, juntament amb les nacionalitats més freqüents ateses a aquest servei municipal, correspon a l'estructura social i l'estructura d'edats de la població femenina estrangera nouvinguda a la ciutat. Per una banda, són precisament aquestes edats on hi ha més efectius de dones estrangeres que han decidit iniciar el seu procés migratori i que han optat per instal·lar-se a Sabadell. I per altra banda, aquestes dades també coincideixen amb el perfil migratori de la nostra ciutat, ja que els col·lectius equatorià, marroquí i bolivià són els col·lectius de persones estrangeres amb més presència a la ciutat.

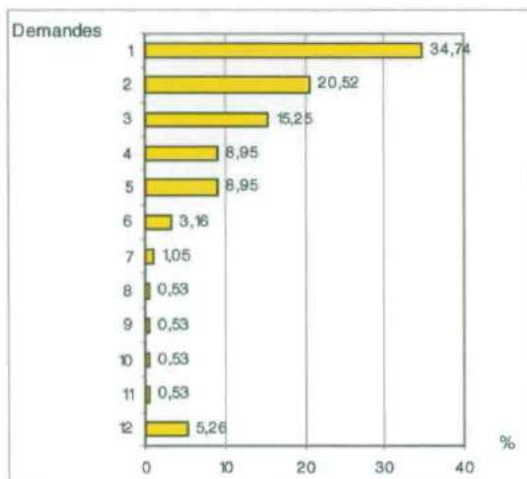

L'edat més freqüent de les dones ateses al CAD, és entre els 36 i els 45 anys

Gràfica 42. Edat de les usuàries estrangeres del CAD.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'abril de 2004.

Les demandes més freqüents entre les dones estrangeres que arriben al Centre d'Atenció a la Dona són diverses i mostren com les seves mancances són integrals i genèriques ja que no es centren en un àmbit concret ni definit. Les demandes prioritàries que s'expressen des del col·lectiu estranger femení són, en primer lloc, les demandes d'orientació i d'assessorament personal, que obté un percentatge considerable del 34,7%. En segon lloc, trobem les demandes que sol·liciten assessorament jurídic, que obtenen un 20,5%, i en tercer lloc, les demandes en relació a l'atenció psicològica, amb un 15%. Considerem que aquestes tres demandes són importants, no només pel percentatge destacat de cada una d'elles, sinó perquè el conjunt dels tres tipus de demandes suposa un 70% sobre el total de demandes fetes al CAD per part de les dones estrangeres ateses. En menor mesura, destaquen les demandes relacionades amb l'atenció social i l'acolliment, amb percentatges propers al 9% cada una (Gràfica 43).

1 de cada 3 dones estrangeres que acut al CAD ho fa en demanda d'orientació i l'assessorament personal

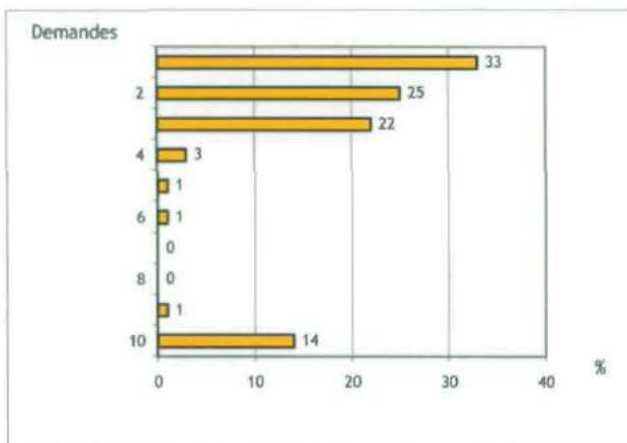
Llegenda: 1. Orientació i assessorament personal; 2. Assessorament jurídic; 3. Atenció psicològica; 4. Atenció social; 5. Acolliment; 6. Informació laboral i Formació Ocupacional; 7. Demanda improcedent; 8. Informació activitats de grups; 9. Informació sobre participació social; 10. Informació educació/formació; 11. Informació activitats culturals i 12. Altres.

Gràfica 43. Demandes de les usuàries estrangeres al CAD

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'abril de 2004.

Des del CAD se'ns ha facilitat també l'accés a les dades referents a les demandes fetes per les usuàries amb nacionalitat espanyola ateses en aquest equipament municipal. Aquesta informació ens permetrà veure i analitzar si es donen diferències o semblances entreambos col·lectius. Cal tenir en compte, però, que les mostres d'aquests dos col·lectius no són similars, ja que les dades referents a les dones amb nacionalitat espanyola corresponen al passat any 2004; i les dades sobre les dones estrangeres abarquen tots els casos registrats des de l'inici del funcionament del Centre d'Atenció a la Dona, del 2001 fins a finals d'abril del 2004. Així doncs, malgrat que la mostra no sigui igual i, per tant, no podem establir una comparació exacta, sí que en podem entreveure certes tendències de perfils per tal de observar si existeixen diferències entre un i altre col·lectiu.

Les demandes majoritàries fetes per les dones autòctones no difereixen massa de les demandes fetes pel col·lectiu de dones estrangeres. Igual que succeeix en el col·lectiu d'estrangeres, les demandes principals entre les dones amb nacionalitat espanyola són les d'orientació i **assessorament personal**, amb un percentatge similar del 33%, l'atenció psicològica amb un 25% i finalment, com a tercera demanda més rellevant, trobem l'**assessorament jurídic**, amb un 22%. Aquestes tres demandes, suposen per si soles, un 80% del total de demandes fetes (*Gràfica 44*).

La demanda més freqüent entre les dones nacionals és l'**orientació i l'assessorament personal**, en un 33%, molt similar a les dones estrangeres

Gràfica 44. Demandes de les usuàries amb nacionalitat espanyola al CAD

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona, Ajuntament de Sabadell. Dades de 2004.

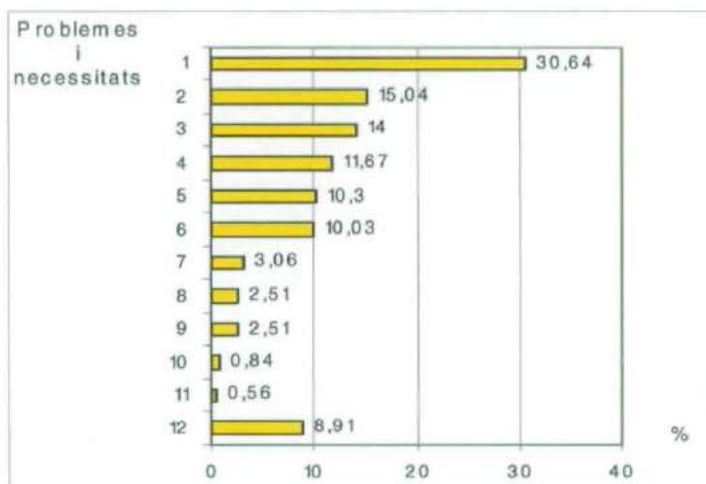
Llegenda: 1. Orientació i assessorament personal; 2. Atenció psicològica; 3. Assessorament jurídic; 4. Atenció social; 5. Informació laboral i Formació Ocupacional; 6. Acolliment; 7. Informació activitats de grups; 8. Demanda improcedent; 9. Altres i 10. No informa.

Podem afirmar d'entrada que **els dos col·lectius de dones presenten perfils amb semblances considerables** pel que fa a les demandes realitzades, ja que en tots dos casos, les tres demandes més freqüents coincideixen, i fins i tot, obtenen percentatges molt similars. No obstant, trobem algunes petites diferències. Per una banda, les dones amb nacionalitat espanyola mostren un percentatge més elevat en atenció psicològica, uns 10 punts superior al percentatge que obtenen les dones estrangeres. I per altra banda, observem com entre les dones estrangeres, hi ha percentatges considerables i superiors en les demandes d'acolliment i d'atenció social. Aquesta diferència, pot respondre directament al fet migratori, ja que degut al procés d'arribada i d'adaptació a la ciutat, és comprensible que

siguin les dones estrangeres les que presentin més necessitats en aquest sentit. De la mateixa manera, són les dones estrangeres les que tenen demandes en relació a l'obtenció d'informació sobre participació social, activitats culturals, i activitats formatives i educatives, que les dones amb nacionalitat espanyola no mostren.

Des del Centre d'atenció a la Dona també es fa especial atenció a la importància de copsar, detectar i atendre els **problemes** i les **necessitats** de les dones que s'hi atenen. Les professionals i tècniques del CAD destaquen que existeixen problemàtiques concretes i compartides que afecten tant al col·lectiu de dones estrangeres com al col·lectiu de dones amb nacionalitat espanyola.

La **violència psicològica**, incloent aquí la violència emocional, ambiental i l'abús social i econòmic, és un problema recurrent entre el col·lectiu de dones amb origen estranger, ja que es calcula que un **30%** de les dones ateses el pateixen. El segon problema més detectat entre aquest grup és la **violència física**, que apareix en un **15%** dels casos. I en tercer lloc, apareixen les dificultats derivades de la **manca de treball**, que obté un percentatge del **14%**. Cal afegir també que problemes relacionats amb la manca de recursos personals, els conflictes amb la parella o la manca d'informació jurídica, són els més destacats, ja que cada una d'ells representa, aproximadament, un **10%** (*Gràfica 45*).

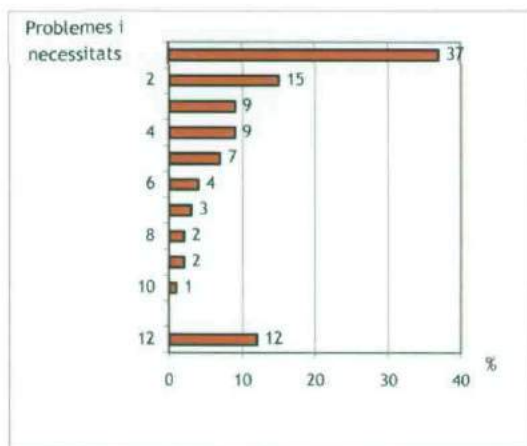
3 de cada 10
dones estrangeres
ateses al CAD
presenta
problemes de
violència
psicològica

Gràfica 45. Problemes i necessitats més freqüents entre les dones estrangeres ateses al CAD.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de l'abril de 2004.

Llegenda: 1. Violència psicològica; 2. Violència física; 3. Manca de treball o Formació Ocupacional; 4. Manca de recursos personals; 5. Conflicte de parella; 6. Manca d'informació jurídica; 7. Manca de recursos socials; 8. Conflictes derivats de la ruptura de parella; 9. Abús sexual; 10. Abandó del marit/company; 11. Manca d'informació d'activitats i 12. Altres.

En el cas de les dones amb nacionalitat espanyola, la problemàtica principal, igual que entre el col·lectiu de dones estrangeres, és també la **violència psicològica**, que obté un elevat percentatge del 37%, una mica per sobre del percentatge que pateixen les dones estrangeres. En segon lloc, trobem els **conflictes de parella**, amb un 15% i seguidament, la **violència física** i la **manca d'informació jurídica**, amb un 9% respectivament (Gràfica 46).

Les dones de nacionalitat espanyola pateixen **violència psicològica** en un **37%**, percentatge similar al de les dones estrangeres

Gràfica 46. Problemes i necessitats més freqüents entre les dones de nacionalitat espanyola ateses al CAD.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Atenció a la Dona. Ajuntament de Sabadell. Dades de 2004.

Llegenda: 1. Violència psicològica; 2. Conflicte de parella; 3. Violència física; 4. Manca d'informació jurídica; 5. Manca de treball o Formació Ocupacional; 6. Manca de recursos personals; 7. Conflictes derivats de la ruptura de parella; 8. Manca de recursos socials; 9. Abús sexual; 10. Abandó del marit/company; 11. Manca d'informació d'activitats i 12. Altres.

Novament, podem observar com els problemes i les necessitats que es detecten entre les dones amb nacionalitat espanyola i les dones amb nacionalitat estrangera són força similars. En tots dos casos, tot i que amb percentatges lleugerament diferents, es pateix sobretot, **violència psicològica** i en menor mesura **violència física**. Per altra banda, la **manca d'informació jurídica** és un problema destacat entre els dos grups de dones, ja que els dos col·lectius presenten percentatges molt similars. Pel que als **conflictes de parella**, són les

dones amb nacionalitat espanyola les que els pateixen en major mesura, un 15%. Tot i així, també les dones estrangeres, els viuen, en un 10% dels casos.

Com a diferències entre unes i altres, podem destacar que el col·lectiu de **dones estrangeres** té més necessitats associades a la **manca de treball** i a la **manca de recursos personals**. Tal i com afirmàvem anteriorment, aquestes problemàtiques estan associades al fet migratori i al procés d'adaptació a la ciutat.

Així doncs, tenint en compte la considerable similitud de les demandes i les necessitats presentades pels dos col·lectius de dones ateses al CAD, podem concloure aquest apartat amb l'afirmació que les dones que hi acudeixen no es diferencien tant entre elles per origen, ni a nivell de tipus de demandes ni pels problemes que pateixen. En conseqüència, podem pensar que el **gènere** és un factor clau de **discriminació**, ja que independentment de la procedència, les dones pateixen problemes i necessitats similars i manifesten demandes semblants. Per tant, la condició de dona i les desigualtats que se'n deriven, afecten al conjunt de la població femenina. Tot i així, a les **dones immigrants** se'ls hi suma la discriminació per origen, donant lloc a una **doble discriminació**, per raó de **gènere** de procedència.

Descripció i valoració de les aportacions fetes pels diferents agents socials

4.5. Accés a l'atenció sanitària

L'atenció sanitària és accessible a les persones immigrants gràcies a la universalització de l'assistència sanitària, tal com s'ha exposat abans. Per obtenir la targeta sanitària assistencial únicament es requereix presentar el passaport i l'empadronament, motiu pel qual moltes de les persones immigrades opten per empadronar-se. El col·lectiu de professionals de la salut, així com les pròpies persones immigrants, coincideixen en que es tracta d'un **procés senzill i ràpid**, al que s'hi acull la gran majoria de població immigrant.

La targeta sanitària triga de sis a vuit mesos a arribar al domicili, però mentrestant es disposa d'un resguard que permet accedir a les prestacions sanitàries i farmacèutiques en igualtat de condicions que la resta de població.

Les persones immigrants solen experimentar, sobretot en els primers mesos d'estada a la ciutat, canvis continus de residència, el que pot generar problemes de cara a la recepció de la targeta sanitària. Per aquest motiu des dels mateixos CAPs es recomana que es faci un seguiment de la targeta.

L'atenció primària és la porta d'entrada als serveis sanitaris. No obstant, hi ha persones immigrants que tenen el seu primer contacte amb els serveis sanitaris a través de la **Corporació Sanitària Parc Taulí**. Es tracta de persones que no fan ús dels serveis mèdics fins que no tenen un accident o una malaltia greu, ja que no s'atreveixen, -o desconeixen el dret- a tramitar la targeta sanitària pel fet d'estar residint en situació "*il·legal*". Segons professionals de la sanitat i dels serveis socials del Parc Taulí es troben en aquesta situació al voltant de 500 persones cada mes, fet que no representa una xifra molt elevada tenint en compte que el Parc Taulí és un hospital d'influència comarcal.

Per tal d'orientar a aquestes persones que no s'han integrat en el sistema sanitari, una sèrie de professionals del Parc Taulí estan preparant un programa informatiu per donar a conèixer els drets en matèria de salut i la manera de fer-los efectius, és a dir, el circuit a seguir per accedir a l'atenció sanitària. Es preveu repartir tríptics informatius, traduïts a diversos idiomes, sobre els passos a seguir per tenir dret a l'assistència sanitària.

Sabadell té com a tret específic que la seva xarxa d'atenció primària de serveis socials i la xarxa d'atenció primària del sistema sanitari funcionen de forma integrada. De manera que l'accés als serveis sanitaris implica automàticament la **integració en el sistema de serveis socials**. Tant els representants de l'Ajuntament de Sabadell d'aquests departaments com el conjunt de professionals de la salut i dels serveis socials valoren molt positivament aquesta

experiència, de la qual en surt especialment beneficiada la població immigrant. Així doncs, com que les targetes sanitàries assistencials es tramiten a través dels serveis socials, mentre es fa la targeta sanitària es recullen dades sobre la situació vital de la persona, el que permet posteriorment iniciar un procés d'exploració de les demandes i necessitats que té aquella família o aquella persona. D'aquesta manera es formalitza la connexió i coordinació entre l'àmbit mèdic i el social, aquest fet té un impacte molt positiu en la prevenció i tractament de la malaltia, ja que s'interpreta des de la seva dimensió social.

4.6. Serveis sanitaris més demandats per la població immigrant

Els CAPs coincideixen en que els serveis de **maternitat i de pediatria** són els que tenen una major aflluència de persones estrangeres. Això és degut a l'estructura per edats de la població estrangera, la qual es concentra en edats joves i reproductives, mentre que la piràmide d'edat de la població autòctona és molt més envellida, tal com s'ha comentat a l'apartat dedicat a les característiques demogràfiques de la població.

Al Parc Taulí, la demanda es focalitza bàsicament en quatre serveis: **obstetrícia, pediatria, cirurgia i traumatologia**. Les causes d'aquesta major demanda es troben també en l'estructura per edats de la població estrangera que viu a Sabadell.

Els professionals de l'àmbit sanitari fan referència a la necessitat que des de les administracions es faci una **previsió de recursos** d'acord amb aquests canvis que permeti fer front a les necessitats sanitàries de la població immigrant.